

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ТА ПОЛІТИЧНІ ПОЗИЦІЇ В ДЕРЖАВАХ ЗАХОДУ: РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ СТРАТЕГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНИ

Автор:

Андрій Каракуц

Майже через два роки після початку повномасштабної агресії РФ проти України, питання продовження підтримки Заходу стає ключовим для досягнення нашою державою цілей для відновлення територіальної цілісності та справедливого мирного врегулювання. Існуючі механізми підтримки переважно мають ad-hoc формат і виділяються пакетами в залежності від термінових запитів України та існуючих спроможностей країн-партнерів (формат «Рамштайн» та макрофінансова допомога від окремих країн та міжнародних організацій). Процес інституціоналізації допомоги, зокрема через двосторонні оборонні угоди, програми НАТО та наближення до членства в ЄС, залишається в переговорній фазі, і внаслідок затягування конфлікту, все більше залежить від політичних процесів всередині країн-партнерів.

Дисфункція Конгресу США, можлива перемога Дональда Трампа на президентських виборах 2024 р., війна на Близькому Сході, та зростання популярності крайніх правих та лівих сил в країнах ЄС напередодні виборів до Європарламенту створюють небезпеку зниження рівня фінансової та військової допомоги з боку ключових партнерів України.

Громадська думка та політичні позиції в США

Підтримка України в США перетворилася на внутрішньополітичне питання, яке стане одним з ключових на виборах президента та в Конгрес у 2024 р. Республіканська партія намагатиметься використати російсько-українську війну для критики адміністрації Дж. Байдена та Демократичної партії в цілому, зокрема щодо обсягів допомоги, впливу на обороноздатність США та відсутність довгострокової стратегії щодо вирішення конфлікту.

Продовження економічної та військової допомоги Україні залишається одним з найбільш спірних питань у Вашингтоні. Конгрес уникнув припинення роботи уряду, прийнявши тимчасовий закон про витрати, який фінансуватиме уряд до 2 лютого 2024 р., але без підтримки для України. Це сталося, насамперед, через розкол всередині Республіканській партії – позиції багатьох республіканців виступати проти будь-яких тимчасових заходів або законопроектів, які виділяють додаткове фінансування Києву. Після призначення нового спікера Палати представників від республіканців Майка Джонсона можна очікувати, що сума допомоги, яка буде виділена Україні, вже не підлягатиме перегляду до президентських виборів 2024 р.

Терміновість запиту адміністрації Байдена щодо продовження фінансування України дозволяє республіканцям, пов'язувати його з іншими питаннями, зокрема скорочення загальних урядових соціальних видатків чи будівництвом стіни на кордоні з Мексикою, і таким чином блокувати ініціативу. Саме тому Білий дім обрав тактику прив'язки фінансування України до військової допомоги Ізраїлю. З одного боку, це збільшує шанси розблокувати фінансування, з іншого боку збереження цієї прив'язки в майбутньому вимагатиме більших політичних зусиль президентської адміністрації у разі затягнення та розширення конфлікту на Близькому Сході.

Соціологічні опитування в США демонструють збереження підтримки України серед американського населення, але її рівень у порівнянні з минулим роком зменшився. Зокрема, опитування, проведене [Чиказькою радою з глобальних справ](#) з 7 по 18 вересня 2023 р., показало, що більшість американців підтримують продовження економічної допомоги (61%) та військових поставок США Україні (63%), але ця більшість зменшилася з листопада минулого року (65% у листопаді 2022 р. та 72% у липні 2022 р.). У порівнянні з представниками інших партій, республіканці залишаються найменш схильними підтримувати надання більшої економічної (47%) та військової (50%) допомоги Україні, тоді як демократи (76% економічної, 77% військової) та виборці незалежних кандидатів (58% економічної, 60% військової) залишаються прихильниками такої допомоги.

Опитування [Reuters/Ipsos](#) проведене на початку жовтня 2023 р. продемонструвало, що 41% опитаних американців погодились із твердженням, що Вашингтон "має надати зброю Україні", порівняно з 35%, які не погодились, ще 24% не визначилися. За партійною ознакою розподіл результатів виявився наступний: 52% демократів підтримали надання зброї Україні (у травні 2023 р. в опитуванні Reuters/Ipsos цей показник становив 61%). Серед республіканців підтримка постачання зброї до України знизилася з 39% у травні до 35% у жовтні.

Опитування [Gallup](#) опубліковане 2 листопада 2023 р. вказує на подальше зниження кількості прихильників надання фінансової допомоги Україні та зростаючі протиріччя між виборцями Демократичної та Республіканської партії. У відповідь на питання

«Чи повинні США продовжувати фінансову підтримку України стільки, скільки Україна потребує, чи має бути встановлений термін дії цієї підтримки?» беззастережну підтримку обрали 37% респондентів, натомість 61% вказали, що необхідне встановлення лімітів. Серед виборців Демократичної партії збереження фінансової допомоги для потреб України підтримують 65%, серед Республіканської – лише 14%.

Саме підтримка України населенням буде важливим фактором у середньостроковій перспективі. Втома американців від війни в Іраку та Афганістані, змушувала президентські адміністрації виводити війська так і не досягнувши задекларованих цілей. Затягування російсько-української війни також може призвести до втоми серед американських виборців, зокрема щодо надання значних за обсягом пакетів військової допомоги. Так само розширення чи затягування війни на Близькому Сході може призвести до збільшення критики підтримки «двох війн» та зростання ізоляціоністських тенденцій.

Цей фактор підсилюється дискусіями щодо готовності США до потенційного конфлікту з Китаєм. З наближенням дати президентських виборів, саме протистояння з Пекіном буде підкреслюватися як критична загроза для національної безпеки США. Провідну роль в цьому дискурсі відіграватимуть представники «трампістського» крила Республіканської партії (MAGA). Підтримка України, зокрема зброєю з американських арсеналів, може демонструватися як послаблення можливостей Пентагону протистояти Китаю.

Громадська думка та політичні позиції в країнах ЄС

В умовах політичної кризи в США щодо прийняття бюджету та розміру допомоги Україні, країни ЄС поступово збільшують свою частку у фінансуванні нашої держави. Станом на 31 липня 2023 р. згідно [даних](#) Кільського інституту світової економіки з майже 100 млрд доларів обіцяної та наданої військової допомоги, частка США склала 47%, країн ЄС – 37%. У той же час, в умовах можливого припинення американської підтримки, європейські лідери [підкреслюють](#), що будуть не в змозі повністю замінити США в якості донора військової допомоги.

Ключовими політичними подіями, які визначатимуть майбутнє європейської підтримки Україні у протистоянні російській агресії, будуть виборчі кампанії та можливі політичні кризи в ключових країнах об'єднання. Як і в США, в багатьох країнах ЄС питання допомоги Україні, використовується як елемент внутрішньополітичного протистояння. Це продемонстрували парламентські вибори в Польщі та Словаччині.

Зокрема, у червні 2024 р. відбудуться вибори в Європарламент, де може збільшитись присутність крайніх правих та крайніх лівих сил, які виступають проти підтримки України.

Результати опитування [Eurobarometer](#), яке було проведене наприкінці серпня 2023 р. в усіх 27 країнах-членах організації, демонструють, що в державах ЄС зберігається високий рівень підтримки України. 86% респондентів схвалюють те, що ЄС продовжує надавати гуманітарну допомогу людям, постраждалим від війни. 77% погоджуються з тим, щоб ЄС має приймати людей, які тікають від війни, ще 71% підтримують введення економічних санкцій проти Росії. Близько двох третин європейців (67% та 65%) вважають, що ЄС повинен підтримувати шлях України до європейської інтеграції та її інтеграцію до єдиного ринку. Нарешті, 65% підтримують надання Україні фінансової та економічної допомоги, а 57% вважають, що ЄС повинен підтримувати закупівлю та постачання військової техніки та навчання для України.

Зважаючи на провідну роль Німеччини в ЄС, внутрішньополітичні процеси в цій країні впливатимуть на вироблення консенсусу щодо підтримки України іншими державами. Хоча наступні вибори до Бундестагу заплановані на 2025 р, в 2023-24 вибори проходять місцеві вибори. 8 жовтня 2023 року відбулись регіональні вибори в Баварії та Гессені, де партії правлячої коаліції продемонстрували [низькі](#) результати. СДПГ набрала лише 8,4% в Баварії, вільні демократи не подолали 5% бар'єр, а "Зелені" отримали 14,4%. Натомість «Альтернатива для Німеччини» (AfD) в Гессені отримала 18,4% (+5,3% порівняно з виборами 2018 р.), а в Баварії 14,6% (+4,4%). Наразі AfD [посідає](#) 2 місце на загальнонімецькому рівні та може отримати 21% голосів виборців. Створення нової лівої партії на чолі з проросійським політиком Сарою Вагенкнехт, ще більше вдарить по позиціям правлячої коаліції та може істотним чином вплинути на політичну ситуацію в країні.

Вплив конфлікту Ізраїлю з ХАМАС

Атака ХАМАС на територію Ізраїлю 7 жовтня 2023 р. відповідає стратегії РФ на відволікання уваги світової спільноти, затягування конфлікту та продовження розхитування західної єдності щодо підтримки України. Збільшення кількості конфліктів, на які вимушені реагувати лідери країн Заходу дозволяють Кремлю сподіватися на посилення своєї переговорної позиції в наступному році. Хоча види зброї, необхідної Україні та Ізраїлю, різняться, потенційний ризик ширшої війни на Близькому Сході може відволікти увагу американських та ключових європейських країн від їхньої зосередженості на Україні. Це впливатиме на прийняття ключових рішень як американською та європейською бюрократією.

Зв'язування президентською адміністрацією США питань допомоги Ізраїлю та Україні, з одного боку, збільшує шанси на отримання допомоги в умовах політичного протистояння в Конгресі та закликає до мобілізації демократій у боротьбі з авторитарними державами; з іншого боку створює потенційні конфлікти як всередині західного блоку так і у відносинах з країнами «Глобального Півдня».

Голосування в Генеральній Асамблеї ООН щодо резолюції із закликом до «гуманітарного перемир'я» в Секторі Газа продемонструвало розбіжності серед країн Заходу, зокрема резолюції підтримали такі країни як Франція, Бельгія, Іспанія та Норвегія. Також Франція порушила єдність із своїми західними союзниками в Раді Безпеки, коли проголосувала за бразильський проект резолюції щодо врегулювання кризи навколо Сектору Газа.

Західна підтримка операції Ізраїлю в Секторі Газа також зменшила можливості досягнення консенсусу з країнами «Глобального Півдня», щодо засудження війни Росії проти України. Жертви серед палестинців внаслідок військової операції Ізраїлю в багатьох країнах, що розвиваються, демонструються як доказ «подвійних стандартів» країн Заходу. При розгляді майбутніх резолюцій із засудженням російської агресії проти України можна очікувати збільшення кількості держав, які будуть утримуватись при голосуванні.

Конфлікт на Близькому Сході також змістить увагу громадян ЄС на питання тероризму та міграції. Теракти 13 жовтня у Франції та 16 жовтня в Бельгії змусили низку країн Євросоюзу посилити антитерористичні заходи. Крайні праві партії під час виборчої кампанії до Європарламенту будуть використовувати невдоволення населення країн ЄС щодо збільшення потоків нелегальної міграції, зокрема через країни Середземномор'я. Не можна виключати й використання питання допомоги українським біженцям у внутрішньополітичних дебатах, зокрема в країнах-сусідах Україні та Німеччині, де наразі знаходиться найбільша кількість біженців.

Гарантії безпеки та членство в НАТО

На полях липневого саміту НАТО 2023 року у Вільнюсі, Литва, країни G7 ухвалили «Спільну декларацію про підтримку України», яка забезпечує основу для довгострокових двосторонніх безпекових домовленостей відповідно до «Київського безпекового договору», запропонованого у вересні 2022 року. Зобов'язання в цій Спільній декларації формалізують допомогу для довготривалої війни, включаючи поставки сучасних озброєнь, спільне навчання та військові навчання, а також підтримку військово-промислового комплексу України.

Хоча Україна розглядає це як тимчасову опцію, окремі країни-члени організації вбачають в гарантіях безпеки альтернативний до членства в НАТО шлях забезпечення безпеки нашої держави. Також використовується аргумент, що у майбутніх мирних переговорах, участь України у військових блоках, може розглядатися як компроміс з боку нашої держави аби сприяти завершенню війни.

Альтернативні до членства в НАТО моделі гарантій безпеки не враховують наміри Російської Федерації, яка керується імперськими амбіціями і не планує зупинитися на вже отриманих територіальних здобутках. РФ відновлює виробництво зброї та демонструє, що в змозі проводити мобілізацію та підготовку нових військ для армії вторгнення. Навіть якщо РФ отримає військову поразку в 2024 р., або конфлікт буде «заморожено», вже через три-чотири [буде здатна](#) зібрати сили для нового нападу.

Для України двосторонні гарантії безпеки є незадовільним рішенням, оскільки вони виснажать західні ресурси у разі довготривалого конфлікту і зберігатимуть Україну залежною від зовнішньої підтримки, без жодних шансів на реальне економічне відновлення. Членство в НАТО може бути найефективнішим способом стримування Росії в довгостроковій перспективі. Таким чином, заощадження на обороні України, яка стане частиною колективної оборони НАТО, можна буде спрямувати на економічну відбудову.

Рекомендації для стратегічної комунікації

- 1. Реалістична оцінка можливостей України.** На початковій фазі війни Україна змогла встояти завдяки мобілізації всіх своїх ресурсів та міжнародній підтримці. Наразі війна увійшла в позиційну фазу, де головними важелями стають технологічні, економічні та людські ресурси. Російській економіці не загрожує крах у найближчій перспективі і вона перелаштовується на потреби військово-промислового комплексу. Мобілізаційний ресурс РФ дозволяє утримувати 400-тисячне військове угруповання на окупованих територіях та попри значні втрати продовжувати активні наступальні дії одразу на декількох ділянках фронту. Бюджет РФ на військові витрати у 2024 р. складе 115 млрд доларів – у 2,5 рази більше, ніж в Україні. Важливо доносити меседж, що військовий конфлікт попри відсутність значних територіальних змін, не втрачає інтенсивності та продовжує загрожувати існуванню незалежності України. Імперіалістичні амбіції Російської Федерації не обмежуються Україною та розповсюджуються на інші країни Східної та Центральної Європи (Молдова, країни Балтії та Польща). Зближення РФ з Північною Кореєю та Іраном, збільшення залежності від Китаю, створюють ризики розширення зони нестабільності на інші регіони та роздмухування нових конфліктів.

Відновлення територіальної цілісності України до кордонів 1991 р. потребуватиме декількох масштабних військових операцій, які вимагатимуть значних військових ресурсів. Дисбаланс ресурсів України у порівнянні з Російською Федерацією, вимагає продовження військової та фінансової підтримки країн Заходу.

- 2. Важливість перемоги України для запобігання новим конфліктам.** Переконати, що перемога України є вирішальним фактором у запобіганні конфліктам в світі та стримуванні інших агресорів. Підкреслити, що підтримка України – це не просто альтруїстичний акт, а й інвестиція в глобальну безпеку. Якщо Росія не зазнає поразки інші авторитарні режими отримають сигнал щодо можливості зміни кордонів за допомогою сили, що призведе до збільшення кількості конфліктів та подальшої дестабілізації міжнародної системи безпеки.
- 3. Демонстрація військових успіхів.** Фокус на звільненні окупованих територій відвертає увагу від того факту, що Україна веде масштабну війну на кількох фронтах проти значно більшого та добре озброєного ворога. Протягом літа 2023 р. Україні вдалося відновити експорт через чорноморські порти та створити загрозу для військових баз у тимчасово окупованому Криму, що призвело до передислокації кораблів ЧФ РФ з Севастополя. У свою чергу відновлення морської торгівлі дозволяє Україні збільшити доходи від експорту та зменшити свою залежність від західної допомоги. Важливо підкреслювати зростання втрат росіян (особового складу та техніки), появу переваги України в артилерії, вичерпання запасів в РФ та необхідність закупівлі зброї в Північній Кореї та Ірану.
- 4. Реформи попри війну.** Відданість Україні демократії та здатність проводити реформи в умовах повномасштабної війни з авторитарною Росією є важливим аргументом для збереження міжнародної підтримки Заходу. Необхідна демонстрація історій успіху – боротьба з корупцією серед топ-чиновників та покращення ефективності державного управління, імплементація реформ на шляху до членства в Європейському Союзі, створення умов та страхування ризиків для залучення іноземних інвестицій. Існуючі механізми контролю над розподіленням допомоги від країн-донорів ([США](#), країни ЄС, Японія та ін.) мають постійно згадуватись в міжнародній комунікації, аби попереджати політичні спекуляції щодо можливого нецільового використання допомоги.
- 5. Уникати публічних закликів до розпаду Росії.** Змістити акцент з закликів до тотальної перемоги над РФ на пошук більш сприятливого майбутнього для Росії та її сусідів (зміна режиму та процеси демократизації). Підкреслити перемогу України насамперед як умову поразки імперіалістичної Росії. В країнах, які побоюються наслідків нестабільності чи дезінтеграції РФ

наголошувати, що армія РФ повинна бути переможена на полі бою саме на території України. Поразка Росії, навіть без дезінтеграції, матиме позитивні наслідки для безпеки європейського континенту: призведе до змін в Білорусі, відкриє шлях до відновлення територіальної цілісності Молдови та Грузії, посилить стабільність на Балканах.

6. **Забезпечення безпеки України без членства НАТО.** Розробити реалістичні стратегії для забезпечення безпеки України, якщо членство в НАТО не буде досягнуто у найближчій перспективі. Негайна та середньострокова військова допомога є вкрай необхідною, але вона буде більш надійною, якщо країни Заходу закріплять її в довгострокових зобов'язаннях, які втім не стануть альтернативою членства в НАТО. Укладення двосторонніх безпекових угод з країнами G-7 та країнами-сусідами, які будуть ратифіковані парламентами цих країн, інституціоналізує міжнародну підтримку нашої державі. Це у свою чергу допоможе перевести питання допомоги з політичної у бюрократичну площину.
7. **Розвиток власної оборонної промисловості.** Співпрацювати з американськими та європейськими компаніями для розвитку оборонної промисловості України, демонструючи здатність бути контрибутором в оборонній сфері. Підкреслювати потенційні вигоди для західних компаній, залучених до цієї співпраці.
8. **Пояснювати ціну бездіяльності.** Затримка постачання зброї від західних партнерів вже призвела до затягування конфлікту та надала РФ час на розбудову оборонних укріплень. Важливо підкреслювати, що вже надані кошти в Україну є невдалою інвестицією, якщо вони не допоможуть відновити територіальну цілісність (наша перемога=ваша перемога). Будь-яке зменшення західної військової допомоги Україні або будь-які переговори щодо припинення вогню призведуть до катастрофічних наслідків, оскільки такі події дадуть Росії перепочинок, необхідний для перегрупування, перегляду своєї військової стратегії та відновлення агресії. Необхідно пояснювати історичний та імперіалістичний контекст конфлікту, уникаючи спрощення до наративу про демократію проти авторитаризму. Вдалим прикладом може бути співвідношення витрат і вигоди в разі перемоги РФ та відновлення загрози країнам НАТО – фактичного повернення до часів «холодної війни». На піку протистояння з СРСР США тримали у Європі контингент з 435 тис. військових (у 2022 р. – близько 100 тис.). За такого сценарію щорічні витрати США та їх союзників по НАТО на стримування РФ значно перевищать поточні витрати на підтримку України.
9. **Підкреслювати гуманітарний аспект російської агресії.** В умовах зниження в країнах Заходу емоційного фактору щодо підтримки України у війні з Росією, важливо проводити цільові кампанії, які будуть нагадувати світу про воєнні

злочини РФ та демонструвати «людські історії» цієї війни. Для цього можуть бути залучені «нові голоси» – ветерани та діючі українські військові, волонтери, біженці та переселенці зі зруйнованих російською армією міст, культурні та наукові діячі. Окрім адвокаційних візитів до країн-партнерів важлива також робота з розповсюдження об'єктивної інформації про російські воєнні злочини в соціальних мережах з адаптованими меседжами для молоді західних країн (у таких мережах як TikTok, Twitter, Facebook та Instagram).

© Центр міжнародної безпеки

Автор:

Андрій Каракуц

Інформація та погляди, викладені в цьому дослідженні, належать авторам і не обов'язково відображають офіційну думку Фонду Конрада Аденауера та Міністерства закордонних справ України.

Центр міжнародної безпеки

вул. Бородіна Інженера, буд. 5-А, м. Київ, 02092, Україна

Тел.: +380999833140

Е-пошта: cntr.bezpeky@gmail.com

<https://intsecurity.org/>